

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan nykyistä valtion taiteilija-apurahajärjestelmää täydennettäväksi säännöksillä 15-vuotisista pitkäaikaisista apurahoista. Tarkoitus on tällaisilla apurahoilla turvata työskentelyedellytykset sellaisille alallaan eteviksi tunnetuille päätoimisille taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liitty-

vää virka- tai työsuhdetta. Näihin apurahoihin ehdotetaan samalla liitettäväksi myös oikeus eläketurvaan.

Esitys liittyy vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan vuoden 1982 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Hallituksen 2 päivänä toukokuuta 1978 eduskunnalle antamassa taidepoliittisessa selonteossa on kulttuuripolitiikan erääksi yleistavoitteeksi asetettu taiteen tuotannon henkisten ja aineellisten edellytysten turvaaminen. Selonteossa on taiteilijan aseman ja työskentelyedellytysten turvaamisesta todettu muun muassa seuraavaa: "Taiteenharjoittajien työskentelyedellytyksiä ja sosiaalista turvallisuutta tullaan kehittämään tasapuolisesti kaikilla taiteen aloilla ja eri toimintamuotojen piirissä. Apurahoja ja muita henkilökohtaisia tukijärjestelmiä tullaan kehittämään. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet luoda nykyistä valtion taiteilija-apurahajärjestelmää täydentäviä järjestelmiä, joilla pysyvästi turvataan vaikeimmassa asemassa toimivien vapaiden taiteilijoiden työskentelyedellytykset."

Hallituksen esitys merkitsee taidepoliittisessa selonteossa tarkoitetun taiteenharjoittajien tukijärjestelmän laajentamista ja kehittämistä uusilla apurahoilla, joiden tarkoituksena on turvata

pitkäaikainen perustoimeentulo päätoimisille luoville ja esittäville taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liittyvää virka- tai työsuhdetta.

Työeläkejärjestelmän perustana olevan ansaintaperiaatteen mukaisesti kaikista ansiotuloista karttuu eläkettä. Pitkäaikaisen taiteilija-apurahan tarkoituksena on turvata sitä saavan taiteilijan perustoimeentulo ja se on tässä suhteessa verrattavissa ansiotuloihin. Tämän vuoksi voidaan pitää asianmukaisena, että pitkäaikaiseen taiteilija-apurahaan liittyy eläketurva.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Valtion tuki taiteenharjoittajien työskentely- ja toimeentuloedellytysten parantamiseksi on erityisesti viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana laajentunut ja lisääntynyt, ja se ulottuu nykyisin kaikille taiteen eri aloille. Tukijärjes-

telmän keskeisen osan muodostavat taiteilija-professorin virat, valtion taiteilija-apurahat ja eräät muut apurahat, valtion taidepalkinnot sekä taiteilijaeläkkeet ja niihin liittyvät perhe-eläkkeet.

Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) nojalla on toistaiseksi perustettu yksitoista taiteilijaprofessorin virkaa (S 14). Virkaan voidaan nimittää pysyväisesti tai määräajaksi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Edellä mainitun lain mukaan taiteenharjoittajille jaetaan valtion taiteilija-apurahoja työskentelyedellytysten turvaamiseksi ja kohdeapurahoja esimerkiksi tietyn työsuunnitelman toteuttamiseen tai työkuustannusten korvaamiseen. Vuosittain myönnetään 104 yksivuotista, 41 kolmivuotista ja 19 viisivuotista uutta taiteilija-apuraha. Apuraha vastaa määrältään palkkausluokan V 17 mukaista peruspalkkaa. Vuosittain maksettavien taiteilija-apurajojen kokonaismäärä on 322 apuraha. Kun yksivuotinen taiteilija-apuraha voidaan jakaa kahden henkilön kesken, on täyttä tai jaettua taiteilija-apurahaan nauttivien taiteenharjoittajien lukumäärä kuitenkin edellä mainittua apurajojen kokonaismäärää suurempi. Kohdeapurahoina jaetaan vuosittain määräraha, joka vastaa 50 taiteilija-apurahan määrää. Vuonna 1980 tämä määräraha oli 1 526 400 markkaa, josta jaettiin apurahoja kaikkiaan 287 taiteenharjoittajalle. Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat ovat verovapaita. Apurahat jakaa asianomainen valtion taidetoimikunta.

Taiteenharjoittajille myöntävät työskentely- ja kohdeapurahoja myös läänien taidetoimikunnat opetusministeriön tähän tarkoitukseen vuosittain osoittaman määrärahan rajoissa. Vuonna 1980 apurahoihin oli osoitettu yhteensä 2 640 000 markkaa. Kukin läänin taidetoimikunta on lisäksi opetusministeriön suostumuksella perustanut kokeiluluontoisesti kolme läänintaiteilijan tointa. Läänintaiteilijan tehtävänä on luovan taiteellisen työn lisäksi toimia esimerkiksi ohjaajana oman taiteenalan edistämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi läänin alueella.

Edellä selostettujen apurajojen lisäksi myönnetään eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (236/61) nojalla apurahoja ja avustuksia kirjailijoille ja kääntäjille korvaukseksi siitä, että kirjat ovat maksuttomasti käytettävissä yleisissä kirjastoissa. Vuonna 1980 jaettiin apu-

rahoja ja avustuksia yhteensä noin 7 500 000 markkaa.

Apurajojen lisäksi taiteenharjoittajille jaetaan kullakin taiteen alalla vuosittain myös valtionpalkintoja tunnustuksena merkittävästä taiteellisesta toiminnasta.

Ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaan voidaan tulo- ja menoarvioon tarkoitusta varten otetun määrärahan rajoissa myöntää taiteilijalle, joka on Suomen kansalainen, ylimääräinen taiteilijaeläke tunnustuksena hänen ansiokkaasta toiminnastaan luovana tai esittävänä taiteilijana. Eläke, joka on verovapaa, voidaan myöntää täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden eläkkeen määrä vastaa V 9 palkkausluokan täyttä virkamieseläkettä (noin 23 000 markkaa vuodessa), ja osaeläke puolta täydestä eläkkeestä. Eläke myönnetään hakemuksesta. Vuonna 1980 myönnettiin lähes 100 uutta eläkettä. Täyttä tai osaeläkettä nauttii nykyisin noin 550 eri taiteenaloja edustavaa taiteilijaa. Ylimääräisiin taiteilijaeläkkeisiin liittyvistä ylimääräisistä perhe-eläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (216/74) mukaan voidaan taiteilijaeläkettä saaneen henkilön kuoltua tämän leskelle ja 18 vuotta nuoremmalle lapselle myöntää perhe-eläke.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtion taidehallinnossa on 1970-luvulla suoritettu taiteilijoiden sosiaalista ja taloudellista asemaa koskeva selvitystyö. Selvitykset on laadittu taiteilijakunnan rakenteesta ja sosiaalisesta asemasta eri taiteen aloilla. Selvitykset on julkaistu valtion taidehallinnon julkaisusarjassa.

Mainitun selvitystyön tulosten pohjalta ja hallituksen taidepoliittisessa selonteossa ilmaistujen tavoitteiden mukaisesti opetusministeriö antoi vuonna 1978 taiteen keskustoimikunnan tehtäväksi laatia esityksen siitä, miten nykyistä taiteenharjoittajien tukijärjestelmää tulisi kehittää sekä mille taiteenaloille ja mihin taiteilijaryhmiin tuen tulisi ensisijaisesti kohdistua.

Taiteen keskustoimikunnan esitys taiteenharjoittajien tukijärjestelmän kehittämiseksi sisälsi ehdotuksen opetusministeriön alaisiksi perustettavista taiteilijan viroista. Sen mukaan perustettaisiin vuosittain 60 uutta taiteilijan virkaa ja tavoitteena olisi noin 600 taiteilijan saaminen taiteilijavirkajärjestelmän piiriin 1980-luvun loppuun mennessä. Opetusministeriö pyysi eh-

dotuksesta lausunnot keskeisiltä taiteilijajärjestöiltä sekä valtiovarainministeriöltä ja valtiontalouden tarkastusvirastolta. Järjestöjen lausunnoissa suhtauduttiin ehdotukseen myönteisesti. Valtiovarainministeriön ja valtiontalouden tarkastusviraston launnoissa ehdotukseen suhtauduttiin sen sijaan kielteisesti ja katsottiin, että uusien valtion virkojen perustaminen voi tulla kysymykseen vain mikäli perustettavat virat ovat valtion tehtävien hoitamiseksi tarpeen; määrätyn väestöryhmän toimeentulon turvaamista ei katsottu voitavan pitää asianmukaisena perusteena valtion virkojen perustamiselle, vaan edellytettiin, että taiteenharjoittajien työskentelyedellytyksiä ja sosiaalista turvallisuutta edelleen kehitettäessä lähtökohdaksi olisi otettava nykyinen apurahajärjestelmä.

Suomen Akatemiasta ja valtion apurahoista korkeimman hengenviljelyn edistämiseksi annetun lain (732/47) mukaisten tieteen ja taiteen akateemikon virkojen tultua lakkautetuksi 1960-luvun lopulla perustettiin niiden sijaan tutkijaprofessorin ja taiteilijaprofessorin virkoja. Koska taiteilijaprofessorin viroilla voidaan turvata erityisen etevinä pidettävien taiteenharjoittajien toimeentulo, hallitus katsoo, että taiteenharjoittajien pääosan työskentelyedellytykset tulisi kuitenkin turvata kehittämällä nykyistä apurahajärjestelmää. Hallitus onkin esityksessä valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1981 ilmoittanut, että hallituksen tarkoituksena on selvittää "taiteilija-apurahajärjestelmän kehittämistä siten, että nykyistä järjestelmää täydennettäisiin pitempiaikaisilla apurahoilla, joihin liittyisi oikeus eläketurvaan. Selvitysten valmistuttua annetaan tarvittavat lakiesitykset eduskunnalle". Selvitystyön on suorittanut virkamiestyöryhmä.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Taiteenharjoittajien tukijärjestelmän kehittäminen esityksessä ehdotetulla tavalla ei aiheuta

muutoksia valtion taidehallinnon organisaatioon, joka perustuu taiteen edistämisen järjestelystä annettuun lakiin (328/67).

Nykyisen tukijärjestelmän mukaan tasavallan presidentti nimittää taiteen keskustoimikunnan esityksestä taiteilijaprofessorit, valtion taideoimikunnat jakavat yksi-, kolmi- ja viisivuotiset taiteilija-apurahat ja taiteen keskustoimikunta jakaa kohdeapurahat. Valtion taideoimikunnat jakavat myös taidepalkinnot. Asetuksella on tarkoitus säätää, että opetusministeriö puolestaan myöntäisi viisitoistavuotiset pitkäaikaiset taiteilija-apurahat taiteen keskustoimikunnan esityksestä.

Lakiehdotuksessa tarkoitettut eläkkeet myöntäisi ja maksaisi valtiokonttori, joka ennestään huolehtii muun muassa valtion virkamiesten ja työntekijöiden eläkkeiden maksamisesta.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Apurahojen lukumäärän lisääminen ehdotulla määrällä eli 10 uudella apurahalla vuodessa merkitsisi valtion menojen lisäystä ensimmäisenä vuotena 346 000 markkaa ja viidenäntenä vuotena, jolloin maksettavien pitkäaikaisten apurahojen lukumäärä olisi suurimmillaan eli 150, 5 190 000 markkaa vuoden 1981 alussa vallinneen palkkatason mukaan laskien.

Valtionhallinnossa yleisesti noudatettavien laskentaperusteiden mukaan eläkekustannukset lasketaan 25 prosentiksi palkkausmenoista, joten apurahajärjestelmän ollessa täydessä laajuudessaan olisivat laskennalliset eläkekustannukset arvioitavissa enintään 1 297 500 markaksi.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 ja 3 a §. Valtion tuki taiteenharjoittajille on nykyisin monipuolinen, ja tukijärjestelmä

sellaisenaan tarkoituksenmukainen ja valtion hallintoon sovelias. Epäkohtana voidaan kuitenkin pitää paitsi työskentelyapurahojen lyhytaikaisuutta ja vähäistä määrää, ennen kaikkea

sitä, ettei sellaisille päätoimisille taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liittyvää virka- tai työsuhdetta, ole nykyisessä järjestelmässä työskentelyapurahoja, jotka turvaamalla perustoimeentulon tekisivät asianomaiselle taiteenharjoittajalle mahdolliseksi kyllin pitkän ajan kuluessa keskittyä kokonaan luovaan taiteelliseen työhön. Tällaisia taiteenharjoittajia ovat ennen muuta kirjailijat ja kuvataiteilijat.

Ehdotuksen mukaan tulo- ja menoarvioon otettaisiin vuosittain määräraha, josta jaettaisiin nykyisten taiteilija-apurahojen lisäksi taiteenharjoittajien työskentelyedellytysten turvaamiseksi viisitoistavuotisia pitkäaikaisia valtion taiteilija-apurahoja. Tällainen apuraha turvaisi taiteenharjoittajalle mahdollisuuden pitkäjänteiseen luovaan taiteelliseen työhön turvaamalla perustoimeentulon apurahakautena, joka kestoltaan lähentelisi virkaa tai tointa.

Ehdotuksen mukaan tällainen apuraha myönnettäisiin alallaan eteviksi osoittautuneille päätoimisille taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liittyvää virka- tai työsuhdetta. Huomioon ottaen yksi-, kolmi- ja viisivuotiset taiteilija-apurahat olisi tarkoituksenmukaista, että uudet, pitkäaikaiset apurahat varattaisiin ensisijaisesti varttuneille taiteenharjoittajille. Ehdotuksen mukaan pitkäaikaista apurahaa ei voitaisi ilman erityistä syytä myöntää taiteenharjoittajalle, joka ei ole täyttänyt 40:tä vuotta.

Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun asetuksen (845/69) mukaan apuraha tai sen käyttämätön osa voidaan saattaa uudelleen haettavaksi, jos apurahan saaja kuolee tai muusta syystä estyy apurahaa käyttämästä taikka apuraha peruutetaan. Kun viisitoistavuotisen pitkäaikaisen taiteilija-apurahan saava taiteenharjoittaja saat-
taa apurahakautenaan saavuttaa eläkeiän, voitaisiin ehdotuksen mukaan kuitenkin tällaisessa tapauksessa erityisestä syystä myöntää apurahan käyttämättä jäävä osa kokonaan tai osittain jollekin muulle samana vuonna pitkäaikaisen taiteilija-apurahan saavalle taiteenharjoittajalle tämän apurahakautta vastaavasti pidentäen. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että jonkun pitkäaikaisen taiteilija-apurahan saajan apurahakausi tulisi päättyämään mutama vuosi ennen kuin asianomainen saavuttaisi eläkeiän. Tällaisessa tapauksessa olisi tarkoituksenmukaista, että hänen apurahakauttaan voitaisiin jatkaa eläkkeelle siirtymiseen saakka.

Tällainen järjestely ei aiheuttaisi valtion menojen lisäystä.

3 b ja 3 c §. Pitkäaikaista taiteilija-apurahaa saaville taiteilijoille ehdotetaan eläkeoikeutta valtiolta. Tarkoituksena on, että tämän lain mukaisissa eläkeasioissa noudatettaisiin soveltuvin osin valtion eläkelakia ja valtion perhe-eläkelakia sekä niihin liittyviä säädöksiä. Eläkemuodot olisivat samat kuin valtion virkamiehillä ja työntekijöillä ja käsittäisivät siis vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen sekä taiteilijan kuoltua hänen leskelleen ja lapsilleen maksettavan perhe-eläkkeen. Eläkeikä olisi 63 vuotta. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset olisivat samat kuin valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin c-kohdassa eli työkyvyttömyys arvioitaisiin niin sanotun yleistyökyvyttömyyden kriteerein.

3 d §. Ehdotuksen 3 d §:n 1 momentin mukaan eläkeajaksi luetaan aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut pitkäaikaista taiteilija-apurahaa sekä myös aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua kolmivuotista tai viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa. Viimeksi mainittujen apurahojen osalta on eläkeajaksi lukemisen edellytykseksi kuitenkin asetettu, että apurahaa myönnettäessä on määrätty, ettei sen saajalla ole lupaa pitää palkattua tointa. Jos apuraha on keskeytetty sairauden, vian tai vamman taikka kuolemantapauksen johdosta ennen apurahan saamiselle määrätyn määräajan päättymistä, luetaan eläkeajaksi kuitenkin työkyvyttömyys- tai perhe-eläkettä varten myös aika apurahan saamiselle asetetun määräajan päättymiseen.

Lakiehdotuksen 3 d §:n 2 momentti poikkeaa valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain mukaisista eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevista säännöksistä siten, että siinä pidetään eläkkeen perusteena olevana taiteilija-apurahana sen määrää eläkkeen myöntämisaikakohtana. Myöskin perhe-eläkkeen perusteena olisi taiteilija-apurahan määrä perhe-eläkkeen myöntämisaikakohtana. Säännöksen tarkoituksena on, että samaan aikaan eläkkeensä saavat taiteilijat saisivat eläkkeensä saman suuruisena riippumatta siitä, milloin he ovat saaneet taiteilija-apurahaa. Eläkkeen määrä sitä vastoin tarkistettaisiin indeksillä samalla tavoin kuin valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet. Eläke karttuisi 11/60 % jokaiselta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta eli 2,2 % vuodessa. Näin ollen täyden eläkkeen määrä olisi pitkäaikaisen, viisi-

toistavuotisen apurahan perusteella 33 % eläkkeen perusteena olevasta taiteilija-apurahasta. Koska taiteilijat, joiden työtulot ylittävät yrittäjien eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua vähimmäismäärän, kuuluvat yrittäjien eläkelain piiriin, olisi taiteilijalla oikeus saada samalta ajalta myös yrittäjien eläkelain mukainen hänen työtulojaan vastaava eläke.

Taiteilijat kuuluvat yleensä yrittäjien eläkelain säädetyn pakollisen eläketurvan piiriin. Laki ei kuitenkaan koske ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläketurvaan muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan. Yrittäjä voidaan myös hakemuksesta vapauttaa vakuuttamisvelvollisuudesta, mikäli hän täyttää sanotun lain 3 §:ssä säädetty edellytykset. Ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, että taiteilija kuuluisi yrittäjävakuutukseen saman taiteellisen toiminnan perusteella, jonka tukemiseksi hänelle myönnettäisiin pitkäaikainen valtion taiteilija-apuraha siihen liittyvine eläkeoikeuksineen. Tällaisen päällekkäisyyden ehkäisemiseksi ehkä tarvittavat lainmuutokset on tarkoituksena selvittää myöhemmin erikseen.

3 e §. Lakiehdotuksessa tarkoitettua eläkettä ja perhe-eläkettä yhteensovitettaisiin muiden eläkkeiden kanssa samalla tavoin kuin valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain mukaiset eläkkeit. Yhteensovitukseen jälkeen taiteilijalle itselleen maksettavan eläkkeen määrä yhdessä

muiden yhteensovituksessa huomioon otettavien eläkkeiden ja korvausten kanssa voisi olla enintään 66 % taiteilija-apurahasta tai sitä suuremmasta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitusta peruseläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sen sijaan muiden eläkelakien mukaan myönnettävien eläkkeiden yhteensovituksessa ei tämän lain mukaista eläkettä otettaisi huomioon.

Lakiehdotuksessa ei ole säännöksiä sen mukaisten eläkeasioiden käsittelyssä noudatettavasta menettelystä vaan myös näiltä osin viitataan valtion eläkelain ja perhe-eläkelain säännöksiin. Lakiehdotuksessa tarkoitettuja eläkkeitä koskeviin valtiokonttorin päätöksiin haettaisiin muutosta samalla tavoin kuin valtion eläkelakia ja valtion perhe-eläkelakia soveltaen tehtyihin eläkepäätöksiin. Lakiehdotuksessa tarkoitettuja eläkkeitä koskevassa asiassa voitaisiin antaa myös ennakkotieto, jos se katsotaan haki-alle erityisen tärkeäksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista 28 päivänä marraskuuta 1969 annetun lain (734/69) 3 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1979 ja 30 päivänä joulukuuta 1980 annetuilla laeilla (1052/79 ja 1044/80), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a—3 e § seuraavasti:

3 §

Valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain määräraha, josta jaetaan, sen mukaan kuin

asetuksella säädetään, taiteenharjoittajien työs-kentelyn ja opintojen tukemiseksi eri taiteen aloilla 104 yksivuotista, 41 kolmivuotista ja

19 viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa sekä taiteenharjoittajien työskentelyedellytysten turvaamiseksi 10 pitkäaikaista, viisitoistavuotista valtion taiteilija-apurahaa. Lisäksi varataan vähintään 50 valtion taiteilija-apurahan suuruisen määräraha jaettavaksi kohdeapurahoina tiettyjen työsuunnitelmien toteuttamista varten.

Valtion taiteilija-apuraha on yhtä suuri kuin peruspalkka palkkausluokassa V 17.

Asetuksella voidaan säätää, että taiteilija-apuraha, pitkäaikaista apurahaa lukuun ottamatta, ja kohdeapuraha voidaan erityisestä syystä myöntää muullekin henkilölle kuin 1 momentissa tarkoitettulle taiteenharjoittajalle.

3 a §

Yksivuotinen apuraha voidaan jakaa kahden henkilön kesken.

Kolmi- ja viisivuotisia taiteilija-apurahoja ja kohdeapurahoja myönnettäessä on etusija annettava luovan suorituskäytönsä jo osoittaneille taiteenharjoittajille. Pitkäaikainen taiteilija-apuraha myönnetään alallaan eteviksi osoittautuneille päätoimisille taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liittyvää virka- tai työsuhdetta. Pitkäaikaista taiteilija-apurahaa ei ilman erityistä syytä voida myöntää taiteenharjoittajalle, joka ei ole täyttänyt neljäkymmentä vuotta.

Mikäli taiteenharjoittaja, joka saa pitkäaikaisen taiteilija-apurahan, tulee apurahakautenaan saavuttamaan eläkeiän, voidaan apurahan käyttämättä jäävä osa kokonaan tai osittain myöntää, jos siihen on erityistä syytä, muulle samana vuonna pitkäaikaisen taiteilija-apurahan saavalle taiteenharjoittajalle tämän apurahakautta vastaavasti pidentäen.

Kohdeapuraha voidaan myöntää myös kahdelle tai useammalle taiteenharjoittajalle yhteisesti taikka työryhmälle, jonka muodostaa yksi tai useampi taiteenharjoittaja avustajineen.

3 b §

Taiteenharjoittajalla, joka saa tai on saanut 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua pitkäaikaista taiteilija-apurahaa, on sen jälkeen kun hän ei enää saa apurahaa oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua taiteenharjoittajan kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin

samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevan henkilön jälkeen.

3 c §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että taiteenharjoittaja on saavuttanut 63 vuoden iän.

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että taiteenharjoittaja on käynyt vähintään vuoden ajaksi kykenemättömäksi työhön, jota ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen on pidettävä hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana.

3 d §

Eläkeajaksi luetaan aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut pitkäaikaista taiteilija-apurahaa, tai jos apurahan suorittaminen on keskeytetty sairauden, vian tai vamman taikka apurahan saajan kuoleman johdosta ennen apurahan saamiselle määrättyä päättymisaikaa, myös aika apurahan suorittamisen keskeyttämisestä sanottuun päättymisaikaan. Eläkeajaksi luetaan myös aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua kolmivuotista tai viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa, jos apurahaa myönnettäessä on määrätty, ettei saajalla ole lupa pitää palkattua tointa.

Eläke määrätään tämän lain mukaan suoritettavasta taiteilija-apurahasta sellaisena kuin apuraha on eläkkeen alkamisen ajankohtana, ja eläkkeen määrä on 11/60 prosenttia apurahasta jokaiselta eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta.

3 e §

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai perhe-eläkkeeseen yhteensovitetaan muut eläkkeet tai perhe-eläkkeet taikka niiden luontoiset suoritukset siten kuin valtion eläkelain 12 §:ssä on valtion palvelukseen perustuvan eläkkeen tai valtion perhe-eläkelain 7 §:ssä valtion palvelukseen perustuvan perhe-eläkkeen osalta säädetty.

Eläkkeen määrä sekä eläkettä uudelleen yhteensovitettaessa sen perusteena oleva taiteilija-apuraha tarkistetaan siten kuin valtion eläkelain 16 §:ssä on säädetty.

Tämän lain mukaisessa eläke- ja perhe-eläkeasiassa noudatettavasta menettelystä ja eläkeistä annettavasta ennakkotiedosta sekä oikeusvaatimuksesta ja muutoksenhausta valtiokonttorin päätökseen on voimassa, mitä valtion

eläkelaisissa (280/66) ja valtion perhe-eläkelaisissa (744/68) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1982.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Kalevi Kivistö*

Laki

taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista 28 päivänä marraskuuta 1969 annetun lain (734/69) 3 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1979 ja 30 päivänä joulukuuta 1980 annetuilla laeilla (1052/79 ja 1044/80), sekä

lisätään lakiin uusi 3 a—3 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §.

Valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain määräraha, josta jaetaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, taiteenharjoittajien työs-kentelyn ja opintojen tukemiseksi eri taiteen aloilla 104 yksivuotista, 41 kolmivuotista ja 19 viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa ja varataan sen ohessa vähintään 40 valtion taiteilija-apurahan suuruinen määräraha jaettavaksi kohdeapurahoina tiettyjen työsuunnitel-mien toteuttamista varten.

Valtion taiteilija-apuraha on yhtä suuri kuin peruspalkka palkkausluokassa V 16.

Yksivuotinen apuraha voidaan jakaa kahden henkilön kesken.

Kolmi- ja viisivuotisia taiteilija-apurahoja ja kohdeapurahoja myönnettäessä on etusija annet-tava luovan suorituskynsä jo osoittaneille taiteenharjoittajille.

Kohdeapuraha voidaan myöntää myös kah-delle tai useammalle taiteenharjoittajalle yhtei-sesti taikka työryhmälle, jonka muodostaa yksi tai useampi taiteenharjoittaja avustajineen.

Asetuksella voidaan säätää, että taiteilija-apuraha ja kohdeapuraha voidaan erityisestä syystä myöntää muullekin henkilölle kuin edel-lä 1 momentissa tarkoitetulle taiteenharjoitta-jalle.

(Nykyinen 3 §:n 3 momentti)

(Vastaa nykyistä 3 §:n 4 momenttia)

Ehdotus

3 §

Valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosit-tain määräraha, josta jaetaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, taiteenharjoittajien työs-kentelyn ja opintojen tukemiseksi eri taiteen aloilla 104 yksivuotista, 41 kolmivuotista ja 19 viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa *sekä taiteenharjoittajien työskentelyedellytysten tur-vaamiseksi 10 pitkäaikaista, viisitoistavuotista valtion taiteilija-apurahaa. Lisäksi varataan vähintään 50 valtion taiteilija-apurahan suurui-nen määräraha jaettavaksi kohdeapurahoina tiettyjen työsuunnitelmien toteuttamista varten.*

Valtion taiteilija-apuraha on yhtä suuri kuin peruspalkka palkkausluokassa V 17.

Asetuksella voidaan säätää, että taiteilija-apuraha, *pitkäaikaista apurahaa lukuun otta-matta*, ja kohdeapuraha voidaan erityisestä syystä myöntää muullekin henkilölle kuin 1 momentissa tarkoitetulle taiteenharjoittajalle.

3 a §

Yksivuotinen apuraha voidaan jakaa kahden henkilön kesken.

Kolmi- ja viisivuotisia taiteilija-apurahoja ja kohdeapurahoja myönnettäessä on etusija an-nettava luovan suorituskynsä jo osoittaneille taiteenharjoittajille. *Pitkäaikainen taiteilija-apu-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

raha myönnetään alallaan eteviksi osoittautuneille päätoimisille taiteenharjoittajille, joilla ei ole taiteelliseen toimintaan liittyvää virka- tai työsubdettä. Pitkäaikaista taiteilija-apurahaa ei ilman erityistä syytä voida myöntää taiteenharjoittajalle, joka ei ole täyttänyt neljäkymmentä vuotta.

Mikäli taiteenharjoittaja, joka saa pitkäaikaisen taiteilija-apurahan, tulee apurahakautenaan saavuttamaan eläkeiän, voidaan apurahan käyttämättä jäävä osa kokonaan tai osittain myöntää, jos siihen on erityistä syytä, muulle samana vuonna pitkäaikaisen taiteilija-apurahan saavalle taiteenharjoittajalle tämän apurahakautta vastaavasti pidentäen.

Kohdeapuraha voidaan myöntää myös kahdelle tai useammalle taiteenharjoittajalle yhteisesti taikka työryhmälle, jonka muodostaa yksi tai useampi taiteenharjoittaja avustajineen.

(Nykyinen 3 §:n 5 momentti)

3 b §

Taiteenharjoittajalla, joka saa tai on saanut 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua pitkäaikaista taiteilija-apurahaa, on sen jälkeen kun hän ei enää saa apurahaa oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun taiteenharjoittajan kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevan henkilön jälkeen.

3 c §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että taiteenharjoittaja on saavuttanut 63 vuoden iän.

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että taiteenharjoittaja on käynyt vähintään vuoden ajaksi kykenemättömäksi työhön, jota ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen on pidettävä hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana.

3 d §

Eläkeajaksi luetaan aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut pitkäaikaista taiteilija-apurahaa, tai jos apurahan suorittaminen on keskeytetty sairauden, vian tai vamman taikka apurahan saajan kuoleman johdosta ennen apurahan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saamiselle määrättyä päättymisaikaa, myös aika apurahan suorittamisen keskeyttämisestä sanottuun päättymisaikaan. Eläkeajaksi luetaan myös aika, jolta taiteenharjoittaja on saanut 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua kolmivuotista tai viisivuotista valtion taiteilija-apurahaa, jos apurahaa myönnettäessä on määrätty, ettei saajalla ole lupa pitää palkattua tointa.

Eläke määrätään tämän lain mukaan suoritettavasta taiteilija-apurahasta sellaisena kuin apuraha on eläkkeen myöntämisen ajankohtana, ja eläkkeen määrä on 11/60 prosenttia apurahasta jokaiselta eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta.

3 e §

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai perhe-eläkkeeseen yhteensovitetään muut eläkkeet tai perhe-eläkkeet taikka niiden luontoiset suoritukset siten kuin valtion eläkelain 12 §:ssä on valtion palvelukseen perustuvan eläkkeen tai valtion perhe-eläkelain 7 §:ssä valtion palvelukseen perustuvan perhe-eläkkeen osalta säädetty.

Eläkkeen määrä sekä eläkettä uudelleen yhteensovitettaessa sen perusteena oleva taiteilija-apuraha tarkistetaan siten kuin valtion eläkelain 16 §:ssä on säädetty.

Tämän lain mukaisessa eläke- ja perhe-eläkeasiassa noudatettavasta menettelystä ja eläkeistä annettavasta ennakotiedosta sekä oikeisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta valtiokonttorin päätökseen on voimassa, mitä valtion eläkelaisissa (280/66) ja valtion perhe-eläkelaisissa (744/68) on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.
